

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 2 (291) КВІТЕНЬ

2015

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 2 (291) квітень 2015

Частина II

За матеріалами

*Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Соціально-педагогічний простір: виклики сьогодення»*

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку

наукових фахових видань України

(педагогічні науки)

Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних

«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю

№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(протокол № 9 від 14 травня 2015 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступник головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Михальський І. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор біологічних наук, професор **Іванюра І. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Глуховцева К. Д.,**

кандидат філологічних наук, професор **Пінчук Т. С.,**

доктор філологічних наук, професор **Дмитренко В. І.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Караман О. Л.,**

доктор педагогічних наук, професор **Сташевська І. О.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.**

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова «Список використаної літератури» або після слів «Список використаної літератури і примітки» (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 15 рядків (українською, російською) та 22 рядки (англійською) мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ,
СХИЛЬНИМИ ДО РИЗИКУ ТА ДЕВІАЦІЙ**

УДК 375.5.015:763

О. В. Ливацький

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИХОВАННЯ
ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ
ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Соціальна зумовленість виховання фізичних якостей спрямована на задоволення потреб суспільства у фізично підготовлених громадянах України, які мають відповідний рівень розвитку фізичних якостей для забезпечення не лише високої ефективності трудової діяльності, а й міцного здоров'я та фізичної підготовки, підвищення адаптивних можливостей організму до умов конкретної професійної діяльності та ін.

Рухова діяльність здійснюється за рахунок діяльності фізичних якостей, що забезпечує фізичний розвиток школярів, підвищує функціональні можливості діяльності серцево-судинної, дихальної, нервової систем організму. За допомогою соціалізації в ній, як відомо, відтворюються людські взаємини, формується особистості рухової діяльності, проходить включення школярів у процес фізичної культури, культури здоров'я та відбуваються психічні процеси, через які виховуються й удосконалюються фізичні якості підлітків.

Найбільш цілеспрямовано фізичні якості розвиваються в процесі фізичного виховання в школі. Сучасна теорія й практика виховання та розвитку молодого покоління змінює мотиваційні основи виховання фізичних якостей на ту соціально-економічну ситуацію, яка визначає сутнісні характеристики нашого суспільства і до якої залучатиметься молода людина. А це, по-перше, прагнення бути здоровим, де першочергову роль відіграють фізичні вправи та підготовка до подальшої трудової діяльності.

У процесі фізичного виховання його специфічними засобами, формами й методами комплексно вирішуються завдання розумового, морального, естетичного, трудового, екологічного, військово-патріотичного виховання, виховується особистість на національних спортивних традиціях українського народу. Фізичне виховання використовується і як база, на якій формується уявлення молодого людини про здоровий спосіб життя, виховується потреба й звичка до щоденних занять фізичними вправами, формується фізична культура, уміння цілеспрямовано використовувати рухову діяльність для власного

духовного й фізичного самовдосконалення, збереження та зміцнення психічного та фізичного здоров'я особистості.

Як відомо, фізичне, психічне та соціальне здоров'я впливає на фізичний розвиток школярів, підвищує функціональні можливості серцево-судинної, дихальної, нервової систем організму. На підставі рухової діяльності проходить включення школярів у процес соціалізації, формується особистість, її свідомість, фізична культура, здоров'я, відбуваються психічні процеси, через які виховуються й удосконалюються фізичні якості підлітків.

Особливої уваги в цьому процесі вимагає виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки, яке сприяє формуванню здоров'я, підвищенню рівня фізичного розвитку та фізичної підготовки, а також професійній орієнтації учнів основної школи.

Така тенденція вимагає спрямування виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів на підвищення в учнів основної школи інтересу до занять фізичною культурою, до певних сфер фізкультурно-спортивної діяльності, розширення знань, рухових умінь та навичок у конкретному виді спорту, підвищення обсягу рухової активності як складової частини здорового способу життя. Провідна роль у цьому належить розробці курсів за вибором для учнів 8 – 9-х класів спортивного спрямування як необхідна умова нормального функціонування та розвитку організму, що позитивно відображається на поглибленому вивченні будь-яких циклів професійно орієнтованих предметів.

Аналіз наукової літератури свідчить про різні підходи розв'язання проблеми виховання фізичних якостей школярів: теоретико-методичні засади виховання фізичних якостей висвітлювали Т. Круцевич, Б. Шиян, Ж. Холодов, В. Кузнецов, В. Платонов; розвитку різних фізичних якостей у школярів присвячено праці І. Козетова, Г. Петренко, С. Присяжнюк, О. Тимошенко; підвищення мотивації до занять фізичною культурою досліджували Б. Ведмеденко, Л. Іванченко, В. Лисяк.

Досліджуючи проблему допрофільного навчання в школі, науковці наголошують на важливості розробки педагогічної стратегії допрофесійної фізичної підготовки, пошуку шляхів професійно-прикладної фізичної підготовки, чому присвячено праці М. Артикова, В. Беліновича, Г. Бікташева, В. Кабачкова, П. Сиріса та ін. Однак проблемі виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки до теперішнього часу не приділялося належної уваги.

Мета нашого дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні ефективності виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки.

Виховання фізичних якостей здійснюється в процесі занять фізичним вправами за спеціально розробленими методиками є цілісним

процесом, який об'єднує окремі взаємозв'язані сторони вдосконалення фізичних, функціональних і психологічних можливостей людини.

Отже, виховання фізичних якостей школярів в умовах допрофільної підготовки – соціально керований процес. За допомогою відповідним чином організованих заходів з використанням фізичних вправ, режиму праці та відпочинку, раціонального харчування тощо можна в широкому діапазоні змінювати показники здоров'я, фізичного розвитку й фізичної підготовленості.

Ми вважаємо, що ефективно вирішувати завдання розвитку фізичних якостей учнів основної школи допоможуть фізичні вправи, українські народні ігри та забави за умови їх методично правильного добору. Безумовно, потрібні дії з удосконалення й оптимізації засобів і методів впливу на учнів з боку педагогів; оскільки в них відсутні особистісні стимули й мотиви, які б спонукали їх до занять фізичною культурою.

Особливістю ефективного виховання фізичних якостей є мотивація та інтерес учнів основної школи до свого фізичного розвитку та фізичної підготовки. Саме мотивація – основа особистісного вибору школярами елективного курсу в умовах допрофільної підготовки для цілеспрямованого фізичного розвитку та фізичної підготовки [2].

Формувати мотивацію – означає не тільки пропонувати готові мотиви та цілі, а створити їм такі умови й ситуації розгортання активності, де б бажані мотиви й цілі склалися та розвернулися з урахуванням досвіду, індивідуальності, внутрішніх бажань самого учня на окремі види роботи, пов'язаної з внутрішнім ставленням до неї.

Перед сучасним учителем фізичної культури постає завдання викликати зацікавленість учнів до занять, бажання розвивати необхідні для цього фізичні та психічні якості й отримувати задоволення від них. Інтереси учнів до занять фізичною культурою зумовлені власними бажаннями. Деякі прагнуть зміцнити здоров'я, сформувати тіло, інші – розвинути фізичні та психічні якості (волю тощо). Дівчата частіше бажають сформувати гарну фігуру, розвинути гнучкість, удосконалити свою поставу, ходу тощо. Хлопці переважно бажають розвинути силу, витривалість, швидкість, спритність. Старшокласники на перше місце ставлять мотиви, пов'язані з їхніми життєвими планами, прагнуть підготувати себе до конкретної майбутньої професійної діяльності.

На жаль, учнів, зацікавлених заняттями з фізичної культури, яка має в майбутньому забезпечувати працездатність, дуже мало. Так, значна кількість старшокласників (понад 70%) фізичною культурою займаються без бажання, хоча обов'язковість таких занять обсягом дві години на тиждень установа державною програмою. Учні нерегулярно відвідують заняття з фізичної культури, а це негативно впливає на розвиток їхніх фізичних якостей.

З цього приводу Б. Ведмеденко [1, с. 112 – 113] наголошує на необхідності прогнозування процесу виховання інтересу до занять

фізичною культурою на підставі пізнавальної фізкультурно-оздоровчої діяльності учня, спрямованої на формування прогнозів щодо рефлексії вчинкової поведінки на основі аналізу тенденцій задоволення позитивного інтересу до занять фізичною культурою, прояву емоційної зарядженості. У нашому випадку – це саме стимулювання інтересу до засвоєння програми елективних курсів на підставі розвитку природи рефлексивності організму дитини, вихованості інтересу до занять фізичною культурою, у процесі яких проходить і виховання фізичних якостей [3, с. 31 – 32].

Отже, розвиток фізичних якостей підлітків, з одного боку, показує рівень їхньої фізичної підготовки, а з іншого – застосування специфічних засобів з гімнастики, спортивних ігор, легкої атлетики, туризму та ін. надає можливість розвивати саме ті фізичні якості, за допомогою яких можна отримати високий показник у зазначених вище видах рухової діяльності. Також розвиток фізичних якостей має соціальне значення для виконання конкретного виду професійної та трудової діяльності в аспекті професійно-прикладної фізичної підготовки, що зумовлює успішність професійної діяльності [4].

Таким чином, на понятійному рівні фізичні якості – це розвинуті в процесі виховання й цілеспрямованої підготовки рухові задатки людини, які визначають її можливості успішно виконувати певну рухову діяльність.

Найбільш оптимально виховання фізичних якостей школярів відбувається в процесі фізичного виховання в комплексі з розвитком особистості школяра на рівні формування цінностей, потреб, інтересів, мотивів бути здоровим, працездатним, красивим, що цілком відповідає основній меті всебічного та гармонійного розвитку особистості.

Завдання фізичного виховання зумовлені об'єктивною необхідністю сучасного розвитку суспільства в забезпеченні оптимальної рухової активності людини і, як наслідок, досягнення певних фізичних якостей, необхідних для виконання важливих соціальних та професійних функцій з урахуванням комплексного, системного, особистісно орієнтованого та гендерного підходів.

До особливостей виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки можна віднести:

- урахування вікових особливостей фізичного та психічного розвитку дітей підліткового віку за гендерними відмінностями;
- формування мотивації та інтересу учнів основної школи до свого фізичного розвитку та фізичної підготовки за рахунок вибору і хлопцями, і дівчатами курсу за вибором в умовах допрофільної підготовки;
- поєднання процесу виховання фізичних якостей з процесом навчання знань, рухових умінь та навичок, що зумовлюють не тільки ефективне засвоєння техніки фізичних вправ, а й рівень професійно-

прикладної фізичної підготовки стосовно вимогам програми з фізичної культури.

Список використаної літератури

1. Ведмеденко Б. Ф. Теорія і методика виховання інтересу в учнів до занять фізичною культурою : у 2 ч. : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Ведмеденко Борис Федотович. – К., 2005. – Ч. 1. – 514 с.
2. Демєрков С. В. Домашні завдання з фізичної культури / С. В. Демєрков, О. В. Отравенко, В. І. Коробко // Освіта Донбасу. – 2001. – № 3. – С. 76 – 79.
3. Збірник курсів за вибором у процесі профільного навчання за спортивним напрямком / уклад. : Ротерс Т. Т., Ливацький О. В., Драгнев Ю. В. – Луганськ : СПД Резніков В. С., 2008. – 336 с.
4. Отравенко О. В. Спортивно-масова та фізкультурно-оздоровча робота в умовах сучасної школи за програмою «Спорт для всіх» / О. В. Отравенко // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Вип. 9 : у 4 т. – Л., 2005. – Т. 1. – С. 275 – 277.

Ливацький О. В. Методологічні засади виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки

У статті основну увагу приділено визначенню ефективності виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки, пошуку сучасних методичних підходів для прищеплення інтересу до занять фізичною культурою та висвітленню положень організації і змісту методики виховання фізичних якостей учнів основної школи в умовах допрофільної підготовки на основі визначення науково-методичного інструментарію результатів формувального дослідження.

Ключові слова: допрофільна підготовка, курси за вибором, фізичні якості.

Ливацький А. В. Методологические основы воспитания физических качеств учащихся основной школы в условиях допрофильной подготовки

В статье основное внимание уделено определению эффективности воспитания физических качеств учащихся основной школы в условиях допрофильной подготовки, поиску современных методических подходов для привития интереса к занятиям физической культурой. освещению положений организации и содержания методики воспитания физических качеств учащихся основной школы в условиях допрофильной подготовки на основе определения научно-методического инструментария констатирующего эксперимента.

Ключевые слова: допрофильная подготовка, курсы по выбору, физические качества.

Lyvatskyi O. V. Methodological Foundations of the Education of Physical Qualities of Students of the Primary School in Terms Dprofiling Training

The article focuses on the performance of the education of physical qualities of students of the primary school in terms dprofiling training, search modern methodological approaches to instilling interest in physical training and coverage regulations of the organization and contents of education methods of physical qualities of students of the primary school in terms dprofiling training based on the definition of scientific and methodological tools the results of the formative research. The obtained results can be used in the system of postgraduate pedagogical education on courses of improvement of qualification of teachers of physical education, in shaping the content of training programmes for physical education for students in 8th – 9th grade; in the preparation of textbooks on the theory and methodology of physical education; in the process of professional training of students of physical education. Feature of effective education of physical qualities is the formation of the motivation and interest of pupils in basic education to their physical development and physical training. It is motivation is the basis of personal choice students elective course in the conditions dprofiling training targeted for physical development and physical fitness.

Adolescence is one of the most auspicious periods in the development of motor abilities of students. It is in adolescence is the physiological basis for increased strength, increased speed of muscle contraction, the ability to static stresses.

Key words: preprofile training, elective courses, physical quality.

Стаття надійшла до редакції 13.04.2015 р.

Прийнято до друку 14.05.2015 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Караман О. Л.

УДК 37.013.42-053.6+316.6

Н. А. Литвинова

ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРОФІЛАКТИЧНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ ШКОЛИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАРКОТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ ГРУПИ РИЗИКУ ЗА ПОВЕДІНКОВИМ КРИТЕРІЄМ

Луганська область посідає сьоме місце в Україні за кількістю наркозалежних. За даними колегії облдержадміністрації «Про першочергові заходи щодо попередження поширення наркоманії в Луганській області», на 2012 рік 0,2% населення в Луганській області – наркозалежні, 75% з них становить молодь [2]. Проте через високу

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 2 (291) квітень 2015

Частина II

Відповідальний за випуск:
д. п. н., проф. **О. Л. Караман**
к. п. н., доц. **Я. І. Юрків**

Здано до склад. 14.04.2015 р. Підп. до друку 14.05.2015 р.
Формат 60x84 1/8.Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 26,73. Наклад 200 прим. Зам. № 58.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703. т/ф: (06461) 2-16-02.
e-mail: luguniv.info.edu@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.